

ICPSE
2026

نوزدهمین کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در روانشناسی، علوم اجتماعی، علوم تربیتی و آموزشی

گرجستان - ۲۷ شهریور ۱۴۰۵ - آکادمی بین المللی علوم و مطالعات گرجستان

18 Septembe 2026 - TBILISI GEORGIA

<http://icpse.ir>
info@icpse.ir

مقایسه نیازهای اساسی روان شناختی بین دانش آموزان مدارس شهری و روستایی در دوره دوم متوسطه

نگین جدی

دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی دانشگاه آزاد اردبیل، اردبیل، ایران.

jnegin0080@gmail.com

مینا شاهعلیان

دانشجوی کارشناسی ارشد مشاوره مدرسه دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران.

minashahalian@gmail.com

حامد احمدی بنه

کارشناس ارشد روانشناسی عمومی دانشگاه آزاد اردبیل، اردبیل، ایران.

hamed.ahmadi13131@gmail.com

غلامرضا آقاقلی زاده رزی

کارشناس ارشد روانشناسی تربیتی دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران.

agagolizadeh@gmail.com

چکیده

هدف پژوهش حاضر مقایسه نیازهای اساسی روان شناختی بین دانش آموزان مدارس شهری و روستایی متوسطه دوره دوم بود. روش پژوهش، توصیفی از نوع علی مقایسه‌ای بود. جامعه آماری پژوهش را کلیه دانش آموزان دختر و پسر متوسطه دوره دوم استان اردبیل در سال تحصیلی ۱۴۰۴-۱۴۰۵ تشکیل می دادند. همچنین نمونه آماری پژوهش شامل ۲۴۰۰ نفر از دانش آموزان دختر و پسر متوسطه دوره دوم استان اردبیل بودند که به روش نمونه گیری تصادفی خوشه ای انتخاب شدند. بدین صورت که ابتدا ۲۰ مدرسه شهری و ۲۰ مدرسه روستایی انتخاب گردید، سپس از هر کدام از این مدارس ۳ کلاس به صورت تصادفی انتخاب و در نهایت از هر کدام از این کلاس ها، ۲۰۰ نفر به صورت تصادفی انتخاب گردید. به منظور گردآوری داده ها از پرسشنامه های مربوط به هر از مولفه های تحقیق استفاده گردیده است. داده های پژوهش با استفاده از روش آماری تحلیل واریانس یک راهه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. در تجزیه و تحلیل داده های گرد آوری شده از نرم افزار spss 20 استفاده گردید. تجزیه و تحلیل داده های تحقیق نشان داد که نیازهای اساسی روان شناختی بین دانش آموزان مدارس شهری و دانش آموزان مدارس روستایی تفاوت معنی داری دارند. بدین صورت که نیازهای اساسی روان شناختی دانش آموزان مدارس شهری از دانش آموزان مدارس روستایی بیشتر است. نتایج نشان داد دانش آموزان شهری و روستایی از لحاظ این ویژگی های روان شناختی با یکدیگر متفاوتند و این تفاوت ها احتمالاً به دلیل تفاوت در محیطی که در آن تربیت شده اند و تفاوت در میزان دسترسی به امکانات و تجهیزات به روز و مورد نیاز برای این دانش آموزان است. بطور کلی یافته های پژوهش حاضر، آگاهی معلمان و والدین از این

ICPSE
2026

نوزدهمین کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در روانشناسی، علوم اجتماعی، علوم تربیتی و آموزشی

گرجستان - ۲۷ شهریور ۱۴۰۵ - آکادمی بین المللی علوم و مطالعات گرجستان

18 Septembe 2026 - TBILISI GEORGIA

<http://icpse.ir>
info@icpse.ir

نیازها و نحوه برآورده ساختن آنها را به منظور جلوگیری از بسیاری از آسیب های روانشناختی، و فراهم کردن زمینه تحصیل شایسته و تربیت مطلوب را ضروری نمود.

واژگان کلیدی: نیازهای اساسی روان شناختی ، دانش آموزان شهری و روستایی ، دوره دوم متوسطه

ICPSE
2026

نوزدهمین کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در روانشناسی، علوم اجتماعی، علوم تربیتی و آموزشی

گرجستان - ۲۷ شهریور ۱۴۰۵ - آکادمی بین المللی علوم و مطالعات گرجستان

18 September 2026 - TBILISI GEORGIA

مقدمه

پیشرفت و آینده یک کشور به میزان سالم بودن دانش آموزان آن بستگی دارد کودکان و نوجوانان، سرمایه های اصلی یک جامعه هستند. میزان توجه مسئولان جامعه به ارتقا سطح دانش و نگرش کودکان و نوجوانان می تواند به پیشرفت و توسعه آتی جامعه در زمینه های گوناگون منجر شود (صفایی، میرکریمی، عقیلی، ۱۳۹۶).

در مقیاس جهانی آموزش و پرورش در مقایسه با سایر سازمان ها و ارکان ها از اولویت ویژه ای برخوردار می باشد به طوری که آموزش و پرورش در تلاش است که کلیه افراد جامعه را تحت پوشش قرار دهد و با رعایت عدالت آموزشی و توزیع متعادل و عادلانه امکانات می تواند باعث رشد همه قشرهای جامعه شود (سیادت، حجاری، ۱۳۸۱). مدارس یکی از مهمترین نهاد هایی هستند که نقش بسیار مهمی در تربیت روانی دانش آموزان دارند (شاه سیاه، بهرامی، محبی، ۱۳۹۰). تحصیل در مدرسه دورانی از زندگی است که در آن تغییرات شناختی و اجتماعی سریعی اتفاق می افتد (دهقانی زاده، جاری نژاد، مرادی، ۱۳۹۳). مدرسه ها از لحاظ تجهیزات و امکاناتی که در آن ها وجود دارد و معلمانی که در آن تدریس می کنند با یکدیگر متفاوت هستند بطوری که اغلب در مناطق روستایی اغلب معلمانی کم سابقه حضور دارند و امکانات و تجهیزات این مدارس قابل مقایسه با تجهیزات مدارس شهری نیستند و این امکانات و کیفیت تدریس معلمان در عملکرد و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان تاثیر فراوانی دارد. مهمترین و اصلی ترین دغدغه های پژوهشگران نظام تعلیم و تربیت عمومی بررسی عوامل موثر بر پیشرفت تحصیلی می باشد. موفقیت تحصیلی در واقع نتیجه نهایی فرایند یادگیری فعال می باشد و با میانگین نمرات برای مجموعه از درس ها در یک دوره در ارتباط است (حسینی، فتح آبادی و شکری، ۱۳۹۴). در مدارس گاهی با دانش آموزانی روبرو می شویم که انگیزه ای برای ادامه تحصیل ندارند و بعضا ترک تحصیل می کنند. نیازهای اساسی روان شناختی دانش آموزان از جمله عواملی هستند که با موفقیت تحصیلی و انگیزه تحصیلی دانش آموزان ارتباط دارند و با توجه به تفاوت میزان ترک تحصیل در مناطق شهری و روستایی به دنبال بررسی تفاوت های نیازهای اساسی روانشناختی بین دانش آموزان شهری و روستایی خواهیم بود.

آموزش و پرورش در همه جوامع به عنوان مولفه اساسی برای توسعه انسانی مطرح است، آموزش و پرورش مهارت ها و نگرش های لازم برای رشد و توسعه اقتصادی را ایجاد کرده و قابلیت های لازم برای سازگاری و انعطاف پذیری در برابر رویکرد ها را پرورش می دهد. بین آموزش و پرورش و میزان کارایی در ابعاد مختلف اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و... ارتباط مستقیمی وجود دارد و هر اندازه که آموزش و پرورش موفق تر عمل کند جامعه ای پیشرفته تر و موفق تر خواهیم داشت (بیگی، حیدری، ۱۳۹۴). در گذشته مدارس مکانی بودند که در آن جا فقط به خواندن و نوشتن اهمیت داده می شد اما اکنون مدارس مهمترین نهاد برای رشد و تکوین شخصیت روانی و اجتماعی افراد محسوب می گردند (سعیدی، جیبا، ۱۳۹۶).

چیزی که مانع تحقق یافتن اهداف آموزش و پرورش می شود ترک تحصیل است (اقدسی و همکاران، ۱۳۹۱). طی پژوهشی که توسط کیانگ (۲۰۰۸) در کشور چین انجام شد به این نتیجه رسیدند میزان ترک تحصیل در مدارس روستایی بیشتر از مدارس شهری است و در میان این دانش آموزان، دانش آموزان دختر بیشتر از دانش آموزان پسر ترک تحصیل می نمایند (بیگی و همکاران، ۱۳۹۴). بی شک با برطرف کردن نقص های ذکر شده و ارضای به موقع نیازهای اساسی روان شناختی می توانیم از ترک تحصیل دانش آموزان جلوگیری کرده و آن ها را نسبت به ادامه تحصیل مشتاق تر کنیم.

شبه نیازها امیال و خواسته هایی هستند که با توجه موقعیتی که افراد در آن قرار دارند ایجاد می شوند. بعضی از شبه نیازها که بر عملکرد دانش آموزان تاثیر می گذارد نیاز به شغل و نیاز به پول می باشند که باعث می شود مورد تایید والدین قرار بگیرند (ریو، ۱۹۵۹، ترجمه سید محمدی، ۱۳۹۵).

ICPSE
2026

نوزدهمین کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در روانشناسی، علوم اجتماعی، علوم تربیتی و آموزشی

گرجستان - ۲۷ شهریور ۱۴۰۵ - آکادمی بین المللی علوم و مطالعات گرجستان

18 September 2026 - TBILISI GEORGIA

<http://icpse.ir>
info@icpse.ir

نیازهای اساسی روان شناختی، نیازهایی هستند که تمایل پیشنازانه برای جستجوی محیط و مشغول شدن در آن را ترغیب می کنند، سه نیاز روان شناختی خودمختاری، شایستگی و پیوندجویی (ارتباط) نیازهای روان شناختی اساسی می باشند. خودمختاری، به نیاز روان شناختی برای تجربه کردن خودرهنمودی و تایید شخصی در شروع و تنظیم رفتارها اشاره دارد و رفتارهای ما در صورتی خودمختار است که تمایلات، ترجیحات و خواسته های ما فرایند تصمیم گیری برای پرداختن یا نپرداختن به فعالیتی خاص برعهده داشته باشند. شایستگی هم به یک نیاز روان شناختی برای تعامل موثر با محیط، تمایل به گسترش دادن توانایی ها و مهارت ها در انجام دادن کار و جستجوی چالش مطلوب اشاره دارد. ارتباط، یک نیاز روان شناختی برای برقرار کردن پیوند های عاطفی نزدیک و دلبستگی با دیگران اشاره دارد (ریو، ۱۹۵۹، ترجمه سید محمدی، ۱۳۹۵).

زمانی که نیازهای اساسی روانشناختی دانش آموزان ارضا شوند افراد با انگیزش درونی در کارها شرکت می کنند. همچنین حمایت معلمان از نیازهای اساسی روانشناختی یادگیری، عملکرد تحصیلی و بهزیستی آن ها را آسان تر می کند (غلامعلی لوانسانی، خضری آذر، امانی، ۱۳۹۰).

شایستگی و پیوندجویی از دیگر نیازهای اساسی روانشناختی هستند که برای ارتقا آن ها می توان به دانش آموزان فرصت تعامل با فرهنگ های مختلف را داد، همچنین یادگیری زبان دوم نیز به بهتر شدن روابط دانش آموزان کمک می کند (رپو، واهلبرگ و سالمین، ۲۰۱۷).

میزان تحصیلات والدین، میزان دسترسی به مراکز تفریحی و مراکز پژوهشی و کتابخانه ها، امکانات شهری و روستایی، جمعیت و تعداد اعضای خانواده و خواهر و برادرهایی که یک دانش آموز دارد تفاوت هایی دیده می شود که این تفاوت ها می توانند روابط و نحوه تعامل و پیوند جویی دانش آموزان را نیز تحت تاثیر قرار دهند.

دانش آموزانی که در مناطق مختلف مشغول تحصیل هستند، امکانات و شرایط متفاوتی برای تحصیل در اختیار دارند، در مدارس روستایی فضاهای پرورشی پایین تر از سطح استاندارد می باشد و ۹۵ درصد مدارس فاقد آزمایشگاه و وسایل کمک آموزشی هستند و در اغلب مدارس روستایی مربی بهداشت و مربی پرورشی وجود ندارند و همچنین در این مدارس ۶۹ درصد مدارس روستایی معلمان حضور دارند که دارای کمتر از ۱۲ سال سابقه می باشند (میرزایی، چراغلی پور، ۱۳۹۵). این احتمال وجود دارد این کمبودها بر نیازهای اساسی روان شناختی این دانش آموزان تاثیر گذار باشد.

با توجه به نتایج پژوهش ها نیازهای روانشناختی اساسی اثر مستقیم بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دارند و برآورده شدن این نیازها به یادگیری بهتر و پیشرفت تحصیلی منجر می شود. این در شرایطی است که در اغلب موارد معلمان کم تجربه در روستاها تدریس می کنند و عدم آشنایی این معلمان با نیازهای اساسی روانشناختی می تواند آسیب های جدی را به پیشرفت تحصیلی و انگیزه ادامه تحصیل دانش آموزان وارد کند، مخصوصاً در مدرسی که چندپایه بوده و دانش آموزان دختر و پسر در یک کلاس درس می خوانند و آشنا نبودن معلم با نیازهای دختران در این سنین ممکن است آثار زیان بار را در پی داشته باشد. از طرف دیگر تعامل خانه و مدرسه به دلایل مختلف در حد انتظار نیست و این موضوع طبیعتاً به کند شدن سیر تربیتی دانش آموزان منجر می شود. در صورت تایید تفاوت های دانش آموزان مدارس روستایی و شهری در مؤلفه های روانشناختی ذکر شده، می توان با برنامه ریزی مناسب، به کاهش مشکلات روانشناختی و تحصیلی دانش آموزان مدارس روستایی کمک کرد. آگاهی معلمان و والدین از این نیازها و نحوه برخورد و برآورده ساختن آنها می تواند از بسیاری از آسیب ها روانشناختی جلوگیری کرده، زمینه تحصیل شایسته و تربیت مطلوب را فراهم نماید.

کورتانگ و اولین (۲۰۱۶) طی پژوهشی در رابطه با خودمختاری دانش آموزان دریافتند که ارضای نیازهای اساسی روان شناختی معلمان تاثیر فراوانی در نحوه رفتار و تعامل با دانش آموزان و نحوه تدریس داشته و می تواند یادگیری و رفتار دانش آموزان را نیز تحت تاثیر قرار دهد.

ICPSE
2026

نوزدهمین کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در روانشناسی، علوم اجتماعی، علوم تربیتی و آموزشی

گرجستان - ۲۷ شهریور ۱۴۰۵ - آکادمی بین المللی علوم و مطالعات گرجستان

18 Septembre 2026 - TBILISI GEORGIA

<http://icpse.ir>
info@icpse.ir

بیاک ، لارکمب و بروکر (۲۰۱۷) طی پژوهشی نیازهای روان شناختی را مورد بررسی قرار دادند و پس از جمع آوری و تحلیل داده ها به این نتیجه رسیدند که محیط یادگیری و معلمان ، می توانند خودمختاری و شایستگی، احساس تعلق داشتن و رابطه مثبت با دیگران را در دانش آموزان افزایش دهند.

پژوهش ها حاکی از آن است که سبک انگیزشی معلمان بر انگیزش دانش آموزان تاثیر می گذارد. بدین ترتیب که دانش آموزانی که معلم هایشان از خودمختاری آن ها حمایت می کردند در مقایسه با دانش آموزانی که معلمان آن ها سبک مقتدرانه و کنترل کننده داشتند، انگیزش، شایستگی و عزت نفس بالاتری داشتند (حجازی وهمکاران، ۱۳۹۱).

غلامی، قلاوندی و اکبری (۱۳۹۲) نیازهای اساسی روان شناختی را مورد بررسی قرار دادند، یافته های آن ها حاکی از آن بود که بین نیازهای اساسی روان شناختی و از خود بیگانگی تحصیلی رابطه منفی وجود دارد بدین معنی که هرچقدر نیازهای اساسی روان شناختی بیشتر ارضا شوند افراد بیشتر موفقیت تحصیلی را تجربه خواهند کرد و کمتر ترک تحصیل خواهند کرد. از دیگر یافته های مهم تحقیق آنان این بود که بین فرهنگ مدرسه و بر برآورده شدن نیازهای اساسی روان شناختی رابطه مستقیمی وجود دارد. همچنین به این نتیجه رسیدند که میزان و نحوه ارتباط دانش آموزان با یکدیگر و با معلمان و همچنین حمایت آموزشی از در مدرسه اثر معنی داری بر برآورده شدن روانشناختی اساسی دارد.

روش

با توجه به هدف این مطالعه ، روش پژوهش در مطالعه حاضر روش توصیفی از نوع علی مقایسه ای است. در این پژوهش به دنبال مقایسه نیازهای اساسی روان شناختی بین دانش آموزان شهری و روستایی بودیم. برای اجرای پرسشنامه از اداره کل آموزش و پرورش اردبیل مجوزهای لازم را گرفتیم سپس با هماهنگی معاون های آموزشی مناطق لیست مدارس جهت انتخاب خوشه ای را گرفتیم و در نهایت مدارس را به صورت تصادفی خوشه ای انتخاب نمودیم. سپس به مدارس که به صورت تصادفی انتخاب شدند مراجعه کرده و با مدیر و معاونان و معلمان مدارس هماهنگی هایی جهت اجرا به عمل آمد. لازم به ذکر است که در هنگام اجرای پرسشنامه ها سعی کردیم دانش آموزان را در مورد نحوه پاسخگویی به سوالات به نحو احسن تفهیم نماییم و مشارکت و همکاری آنان را جهت اجرای بهتر تحقیق جلب نماییم. در کلاس های منتخب قبل از توزیع پرسشنامه، درباره اهمیت موضوع صحبت کردیم و در مورد اینکه این پرسشنامه ها و نتایج آن هیچ تاثیری در نمرات دانش آموزان ندارند و لازم نیست نام و نام خانوادگی خود را بنویسند. هدف از گفتن این جملات این بود که آن ها بر اساس واقعیت ها به پرسشنامه ها پاسخ دهند و از پاسخ دادن شانس اجتناب کنند. در مواردی که احساس کردیم دانش آموزان بدون مطالعه کردن جملات پاسخ می دهند، آن پرسشنامه ها را کنار گذاشته و در هنگام تجزیه و تحلیل از آن ها استفاده نکردم زیرا ممکن است که نتایج را دچار خطا کرده و نتایج قابل تعمیم نباشند.

جامعه ، نمونه و روش نمونه گیری

جامعه آماری پژوهش حاضر ، کلیه دانش آموزان دوره متوسطه دوم شهری و روستایی استان اردبیل در سال تحصیلی ۱۴۰۴-۱۴۰۵ بود. نمونه آماری تحقیق شامل ۲۴۰۰ نفر دانش آموز دختر و پسر بود که به روش نمونه گیری تصادفی خوشه ای انتخاب شد ، بدین ترتیب که ابتدا ۲۰ مدرسه شهری و ۲۰ مدرسه روستایی را انتخاب کردیم، سپس از هر کدام از این مدارس ۳ کلاس را به صورت تصادفی انتخاب گردید و در نهایت از هر کدام از این کلاس ها، ۲۰۰ نفر را به صورت تصادفی انتخاب و داده های مورد نیاز برای تحقیق را گرد آوری کردیم.

روش تحقیق

پرسشنامه نیازهای اساسی (ایلاردی، لئون، کیسر و رایان، ۲۰۰۰): مقیاس نیازهای اساسی روانشناختی ایلاردی، لئون، کیسر و رایان (۲۰۰۰)، سه نیاز خودمختاری، شایستگی و ارتباط (پیوندجویی) را می سنجد. پرسشنامه مذکور ۲۱ گویه دارد که براساس

ICPSE
2026

نوزدهمین کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در روانشناسی، علوم اجتماعی، علوم تربیتی و آموزشی

گرجستان- ۲۷ شهریور ۱۴۰۵ - آکادمی بین المللی علوم و مطالعات گرجستان

18 Septembe 2026 - TBILISI GEORGIA

<http://icpse.ir>
info@icpse.ir

مقیاس پنج درجه ای لیکرت از ۱ (کاملاً غلط) تا ۵ (کاملاً درست) درجه بندی شده است. نمره بالاتر در هر مقیاس نشان دهنده سطح بالاتر ارضای آن نیاز است. ضریب پایایی این پرسشنامه در پژوهش دسی و همکاران (۲۰۰۱)، با استفاده از الفای کرونباخ ۰/۸۳ به دست آمده است. همچنین در مطالعه حجازی، خضری آذر و امانی (۱۳۹۱) پایایی این مقیاس برای خودمختاری، شایستگی و ارتباط به ترتیب ۰/۶۱، ۰/۷۸ و ۰/۷۱ به دست آمده است. لازم به ذکر است قبل از اجرای تحقیق، پایایی این مقیاس بر روی آزمودنیهای خارج از تحقیق مورد بررسی قرار گرفت که برای خود مختاری، شایستگی و ارتباط به ترتیب ۰/۶۴، ۰/۷۳ و ۰/۷۵ به دست آمد.

یافته ها

تجزیه و تحلیل داده های تحقیق ابتدا به صورت توصیفی بود که شامل محاسبه فراوانی، درصد، میانگین و انحراف معیار می باشد. همچنین از آمار استنباطی شامل تحلیل واریانس تک متغیری جهت بررسی فرضیه های تحقیق استفاده شد و برای این منظور از نرم افزار آماری SPSS20 بهره گرفته شده است.

برای بررسی اینکه آیا نیازهای اساسی روان شناختی بین دانش آموزان مدارس شهری و روستایی با یکدیگر تفاوت معنی داری دارند داده هایی را که از طریق پرسشنامه ها به دست آورده بودیم را با روش تحلیل واریانس یک راهه مورد تحلیل قرار دادیم که نتایج به دست آمده در جدول زیر نشان داده شده است.

جدول (۴-۸). نتایج تحلیل واریانس یک راهه برای نیازهای اساسی روان شناختی بین دانش آموزان شهری و

روستایی دوره متوسطه دوم

متغیرها	ss	df	Ms	F	sig
نیازهای اساسی روانشناختی	۴۴۴۶.۲۰۴	۱	۴۴۴۶.۲۰۴	۱۰۵.۲۰۱	.۰۰۰
	۱۰۰۵۸.۷۹۲	۲۳۸	۴۲.۲۶۴		
	۱۴۵۰۴.۹۹۶	۲۳۹			
کل					

مندرجات جدول فوق نشان می دهد که برای متغیر نیازهای اساسی روان شناختی F محاسبه شده (F=105.201) از F استخراج شده (F=6.64) بزرگتر است پس با ۹۹ درصد اطمینان ($\alpha=1-0.99$) می توان گفت که بین نیازهای اساسی روان

ICPSE
2026

شناختی دانش آموزان شهری و روستایی تفاوت معنی داری دارد. و چون میانگین نیازهای اساسی روان شناختی در دانش آموزان شهری بیشتر است پس نیازهای اساسی روان شناختی در این گروه بیشتر از گروه دانش آموزان روستایی ارضا شده است.

بحث و نتیجه گیری

این پژوهش با هدف مقایسه نیازهای اساسی روان شناختی بین دانش آموزان شهری و روستایی مورد بررسی قرار گرفت. نتایج پژوهش حاکی از این شد که نیازهای اساسی روان شناختی بین دانش آموزان شهری و روستایی با یکدیگر تفاوت معنی داری دارند.

بر اساس نتایج به دست آمده از تحلیل واریانس یک راهه (Anova) برای برای نیازهای اساسی روان شناختی $F=105.201$ و $P<0.05$ به دست آمد و به این نتیجه رسیدیم که، نیازهای اساسی روان شناختی بین دانش آموزان شهری و روستایی تفاوت معنی داری دارند و چون میانگین نیازهای اساسی روان شناختی در بین دانش آموزان شهری بیشتر از دانش آموزان روستایی است پس می توان نتیجه گرفت که نیازهای اساسی روان شناختی دانش آموزان شهری بیشتر از دانش آموزان روستایی است. نتایج این فرضیه با پژوهش های حجازی و همکاران (۱۳۹۲) همخوانی دارد. نیاز به خودمختاری، شایستگی و ارتباط (تعلق پذیری) از مولفه های نیازهای اساسی روان شناختی هستند که برآورده شدن به موقع این نیازها به پیشرفت تحصیلی و عملکرد تحصیلی بهینه دانش آموزان منجر می شود و احتمال ترک تحصیل دانش آموزان مدارس روستایی که یکی از بزرگترین معضلات نظام آموزشی است را کاهش می دهد.

میزان تحصیلات والدین، سطح و نوع فرهنگ، میزان درآمد خانواده ها، امکانات آموزشی موجود در مدارس و سایر شرایط محیطی بین دانش آموزان شهری و روستایی متفاوت است و سطح تحصیلات خانواده های دانش آموزان شهری و روستایی با یکدیگر تفاوت دارند. وضعیت اقتصادی خانواده های دانش آموزان شهری و روستایی یکسان نبوده و با هم تفاوت دارند، بی شک این موارد از جمله عواملی هستند که بر برآورده شدن به موقع نیازهای اساسی روان شناختی تأثیر داشته و وضعیت تحصیلی آن ها را تحت تأثیر خود قرار می دهند. آگاه شدن معلمان از وضعیت اقتصادی و میزان درآمد خانواده ها و سطح تحصیلات والدین امری بسیاری ضروری بوده و پیشنهاد می شود معلمان قبل از شروع سال تحصیلی با همکاری مدیر و معاون مدرسه این اطلاعات را به دست آورند و برنامه ها و رفتارهای خود را متناسب با آن تنظیم کنند به طوری که نیازهای اساسی روان شناختی به خوبی برآورده شوند یا حداقل به برآورده شدن به موقع این نیازها آسیبی وارد نشود.

احساس تسلط داشتن بر رویدادهای محیطی نیز از دیگر موارد تأثیرگذار بر نیازهای اساسی روان شناختی افراد است. دانش آموزانی که احساس می کنند بر رویدادها تسلطی ندارند و موفقیت های خورد را به عوامل بیرونی نسبت می دهند احساس ناامیدی کرده و در نهایت دچار درماندگی آموخته شده می شوند. افرادی که موفقیت ها را به خودشان نسبت می دهند و خودشان را دلیل موفق بودن یا شکست خورد می دانند، احساس خودمختاری می کنند که منجر به برآورده شدن نیازهای اساسی روان شناختی آن ها می شود (ریو، ۱۹۵۹، ترجمه سید محمدی، ۱۳۹۵).

انگیزش درونی دانش آموزان مهمترین رکن در ارضای نیازهای اساسی روان شناختی دانش آموزان است و ما می توانیم با بالا بردن انگیزش درونی این افراد به بهتر شدن وضعیت نیازهای اساسی روان شناختی دانش آموزان کمک قابل توجهی نماییم، که بهبود نیازهای اساسی روان شناختی دانش آموزان نیز به پیشرفت تحصیلی آن ها منجر خواهد شد. لذا پیشنهاد می شود معلمان در کلاس های درس به جای تنبیه کردن و عصبانی شدن از ایجاد انگیزش درونی در افراد استفاده کنند و سعی کنند با تفهیم کردن میزان ارزش و اهمیت موضوع در دانش آموزان انگیزه درونی ایجاد کرده و از ترک تحصیل دانش آموزان جلوگیری کنند.

ICPSE
2026

نوزدهمین کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در روانشناسی، علوم اجتماعی، علوم تربیتی و آموزشی

گرجستان - ۲۷ شهریور ۱۴۰۵ - آکادمی بین المللی علوم و مطالعات گرجستان

18 Septembe 2026 - TBILISI GEORGIA

<http://icpse.ir>
info@icpse.ir

مدیران ، معلمان و والدین و دیگر افراد خانواده می توانند نقش قابل توجهی در ارضای این نیازها داشته باشند. مدیران و معلمان می توانند با ایجاد مکان های مناسب ورزشی و کلاس های ورزشی فوق برنامه، کتابخانه های مجهز به بهتر شدن فرهنگ مدارس کمک قابل توجهی نمایند. پیشنهاد می شود که خانواده ها و والدین برای برآورده ساختن نیازهای اساسی روان شناختی دانش آموزان از روش هایی مانند صبر و شکیبایی نشان دادن ، گوش دادن توأم با همدلی ارائه کردن دلایل منطقی برای وقایع و تایید و پذیرش ابراز عاطفه منفی استفاده نمایند.

منابع

۱. اقدسی، علی نقی؛ زینال فام، افسانه. (۱۳۹۱). عوامل محیطی و اجتماعی موثر در ترک تحصیل دانش آموزان دختر دبیرستان شهرستان میاندوآب در سال تحصیلی ۸۹-۹۰. فصلنامه علوم تربیتی. ۵(۱۷). ۱۱۳-۱۳۰.
۲. بیگی، امیرحسین؛ حیدری، حسین. (۱۳۹۴). بررسی نگرش والدین به ادامه تحصیل دختران روستایی. پژوهش های روستایی. ۶(۳). صص ۵۹۳-۶۱۲.
۳. دهقانی زاده، محمد حسین؛ حسین چاری، مسعود . (۱۳۹۱). سرزندگی تحصیلی و ادراک از الگوی ارتباطی خانواده، نقش واسطه خودکارآمدی. مجله مطالعات آموزش و یادگیری. ۴(۱۴)، ۲۱-۴۷.
۴. حجازی، الهه ؛ نجفی، مهسا؛ امانی، جواد. (۱۳۹۳). نقش واسطه ای انگیزش درونی در رابطه بین نیازهای بنیادین روانشناختی و رضایت از زندگی. روانشناسی معاصر. ۹(۲). صص ۷۷-۸۸.
۵. حسینی، سمانه؛ فتح آبادی، جلیل؛ شکری، امید؛ پاکدامن، شهلا. (۱۳۹۵). موفقیت تحصیلی بر اساس جهت گیری هدف و بهزیستی ذهنی دانش آموزان و والدین. نشریه پژوهش های تربیتی. جلد ۲، شماره ۳۱. ۱۳۳-۱۵۷.
۶. سعیدی، صدیقه؛ جیبا، مصطفی. (۱۳۹۶). بررسی وضعیت بهداشت محیط و ایمنی مدارس ابتدایی و راهنمایی شهرستان ایزه در سال ۹۵-۹۶. کمیته تحقیقات دانشجویی دانشگاه علوم پزشکی سبزوار. ۲۲(۴۳). ۲۰-۲۹.
۷. سیادت ، سید کاظم؛ حجازی، زهرا. (۱۳۸۱). بررسی مسائل و مشکلات مدارس ابتدایی روستایی از ابعاد گوناگون در گلپایگان. فصلنامه آموزه. ۲۱(۴۸). سیف، الله داد. (۱۳۷۸). پایان نامه بررسی میزان و علل ترک تحصیل دانش آموزان کلاس پنجم ابتدایی بخش فیروزان از دیدگاه معلمان این پایه. همدان مرکز ضمن خدمت فرهنگیان ابن سینا.
۸. صفایی، سارا؛ میرکریمی، سیدحامد؛ عقیلی، سید محمود؛ عابدی، احمد و سعیدی، سپیده. (۱۳۹۶). بررسی نگرش و دانش محیط زیستی دانش آموزان پایه ششم ، هفتم و هشتم در محیط های شهری و روستایی. فصلنامه علمی پژوهشی پژوهش های محیط زیست. ۸(۱۶). ۱۷۹-۱۹۲.
۹. غلامی، محمد تقی؛ قلاوندی، حسن؛ اکبری سوره، پروا و امانی ساری بگلو، جواد. (۱۳۹۲). فرهنگ مدرسه و از خود بیگانگی تحصیلی؛ نقش واسطه نیازهای روان شناختی اساسی. راهبرد فرهنگ. ۶(۲۴). ۹۹-۱۱۶.
۱۰. غلامعلی لواسانی، مسعود؛ خضری آذر، هیم؛ امانی، جواد؛ علیزاده، صابر. (۱۳۹۰). پیشرفت تحصیلی: نقش نیازهای روانشناختی اساسی و سبک های هویت. فصلنامه پژوهش های آموزش و یادگیری. ۱(۱۸). ۲۵-۳۸.
۱۱. میرزایی، محمد؛ چراغعلی پور، صغری. (۱۳۹۵). بررسی امکانات و مشکلات تحصیلی دانش آموزان مقطع ابتدایی مناطق روستایی شهرستان دهلران. اولین کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در حوزه علوم تربیتی و روانشناسی و مطالعات اجتماعی ایران. قم، دبیرخانه دائمی کنفرانس.